

Suveranitatea și cooperarea statelor

Prof. dr. docent Ioan Ceterchi și Pavel Suian

Comunitatea internațională a zilelor noastre este rezultatul unui lung și complex proces de dezvoltare. Principalii actori pe arena relațiilor internaționale contemporane sînt statele naționale. Cu trecerea timpului au apărut noi și noi state naționale. În prezent există în lume peste 140 de state. Unele sînt state naționale unitare, altele sînt state multinaționale; unele sînt mari, altele mijlocii și mici, unele bogate și dezvoltate din punct de vedere economic, altele sărace, subdezvoltate ori slab dezvoltate sau în curs de dezvoltare; unele puternice sau chiar foarte puternice, altele mai slabe. De asemenea, din punct de vedere al orînduirii sociale se remarcă prezența statelor socialiste și capitaliste; trăsături specifice prezintă numeroasele state create ca urmare a răsturnării colonialismului din Africa, Asia și America Latină. Dar, ceea ce au comun toate statele, din punctul de vedere al relațiilor internaționale, este aspirația lor legitimă la suveranitate, dorința de a dispune liber de propria lor soartă, de a-și stabili de sine stătător politica internă și externă.

Statele contemporane sînt, de regulă, rezultatul mișcărilor naționale și au la bază conceptul de națiune.

În abordarea problemei națiunii, noi pornim de la teza materialist-dialectică și istorică a dezvoltării societății, după care națiunea este rezultatul unui complex proces istoric cu caracter progresist. Națiunea a apărut, după cum se știe, într-o epocă de înflorire, de dezvoltare a societății omenești, constituind, la rîndul său, un factor puternic de progres și civilizație în lume. Națiunea reprezintă cea mai înaltă formă de comunitate etnică a epocii moderne și contemporane, constituită ca o entitate de sine stătătoare în limitele unui teritoriu, pe baza unei economii naționale proprii, avînd o organizare politică statală (reprezentată de statul național), precum și o viață spirituală specifică, manifestată în limba, psihicul, cultura și conștiința națională.¹

Actualitatea națiunii în cadrul marilor probleme ale contemporaneității este incontestabilă. Ea decurge, în primul rînd, din faptul că în prezent națiunea este forma superioară de comunitate umană prin care se manifestă individualitatea fiecărui popor, forma de identificare în raport cu alte popoare, identitatea sa. Numeroase popoare se află încă

¹ Vezi: *Națiunea și contemporaneitatea*, București, Edit. științifică, 1971, p. 47.

în plină efervescentă a procesului constituirii și desăvârșirii lor ca națiuni. Acesta este rezultatul prăbușirii sistemului colonial al imperialismului, care a împiedicat evoluția normală a unei mari părți a populației globului pământesc, întârziindu-i, uneori cu secole, dezvoltarea istorică firească.

După cum se poate constata ușor din analiza realităților existente pe diferite continente ale lumii, procesul formării statelor naționale, al națiunilor este departe de a se fi terminat. În unele zone se poate spune că acest proces se află în prima sa fază. Chiar în țările dezvoltate, în care națiunea are un lung trecut istoric, sentimentul național, apărarea independenței și suveranității naționale constituie factori primordialii pe calea transformărilor democratice, a progresului social. Procesul de formare a statelor naționale, de realizare a unității naționale continuă să reprezinte o cerință esențială pentru o importantă parte a lumii; în împrejurările internaționale de astăzi lupta împotriva dominației străine, pentru realizarea unității naționale, este o parte integrantă a luptei generale împotriva imperialismului, a colonialismului și neocolonialismului.²

Epoca revoluțiilor socialiste, a trecerii omenirii de la capitalism la socialism este, de asemenea, legată indisolubil de necesitatea afirmării pe un plan superior, plenar a națiunii, de o veritabilă renaștere națională.

Interdependența dintre toate popoarele și țările globului pământesc — ca urmare a nevoilor de a participa tot mai larg la schimburile economice, tehnico-științifice, culturale etc. impune cu necesitate afirmarea maximă a potențialului fiecărei națiuni, ceea ce necesită folosirea tuturor capacităților acestei forme de comunitate umană, depozitară a unor rezerve, în multe cazuri, încă neintegral utilizate. Nici o națiune nu este o insulă din punct de vedere politic, economic sau cultural. Chiar cel mai izolat stat din punct de vedere geografic, trebuie să ia în considerare lumea din jurul său și, în special, vecinii. În epoca contemporană nevoia de cooperare dintre state este mai mare decât oricând, devenind o necesitate obiectivă a dezvoltării vieții internaționale.

Vorbind despre necesitatea cooperării internaționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că: „Una dintre cerințele fundamentale ale progresului fiecărei țări în condițiile societății moderne este participarea la schimbul internațional de valori, la diviziunea mondială a muncii”.³

Realitățile complexe ale lumii contemporane, desfășurarea revoluției științifico-tehnice mondiale accentuează în mod continuu interdependența dintre popoare pe planul economiei, științei și tehnicii, necesitatea participării tot mai active a fiecărei țări la diviziunea internațională a muncii. Multe interese naționale pot fi realizate prin intermediul cooperării cu alte națiuni. Aceasta nu înseamnă nici pe departe că statele naționale ar putea renunța la suveranitatea lor pentru o federație sau pentru un „guvernământ mondial”, deoarece există multe interese naționale fundamentale care privesc însăși existența liberă și de sine stătătoare a națiunii, afirmarea plenară a potențialului său creator, care

² Vezi: *Conferința Națională a Partidului Comunist Român*, 19—21 iulie 1972, București, Edit. politică, pp. 73, 515.

³ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, volumul 7, București, Edit. politică, 1973, p. 487.

sînt de neconceput în afara statului național suveran. Totodată, nu se poate ignora faptul că în lumea contemporană mai sînt prezente încă contradicții și chiar conflicte dintre diferite interese naționale. Dar, chiar și atunci cînd între două sau mai multe state predomină interese antagoniste, între țările respective continuă să fie prezente anumite puncte de legătură, care dacă sînt căutate cu atenție și explorate, pot duce la îmbunătățirea relațiilor dintre acele țări. „Chiar și cînd este vorba de interese antagoniste — scrie Mircea Malița — paralel cu acestea există și un mare număr de interese complementare, care deschid posibilitatea unor eforturi de conciliere.”⁴

Important este ca orice diferend ce apare între state să se rezolve nu prin recurgerea la forță, ci pe calea tratativelor, prin mijloace pașnice, politice. Singura cale practică este de a evita interesele divergente, actuale sau potențiale și a încerca să se găsească acele interese care se armonizează.

Acordurile și organizațiile internaționale vin în sprijinul stimulării și dezvoltării intereselor convergente, comune ale națiunilor. Prin încheierea de acorduri și înființarea de organizații internaționale, cu respectarea principiilor generale ale dreptului internațional, statele nu devin mai puțin egale sau mai puțin suverane decît înainte, sau în comparație cu altele. În felul acesta statele suverane decid în mod liber asupra drepturilor și obligațiilor pe care și le asumă.

Creșterea rolului acordurilor și organizațiilor internaționale a fost impresionantă în special după al doilea război mondial. Numărul și amploarea lor reflectă domeniile largi în care se pot descoperi interese comune pentru statele naționale.

Numărul sporit al organizațiilor internaționale nu înseamnă neapărat — dacă sînt respectate principiile dreptului internațional — un declin al suveranității. Statele se alătură organizațiilor internaționale pentru motive naționale, pentru a-și realiza interesele lor individuale, în contextul afirmării intereselor generale ale comunității internaționale. „În cadrul unui internaționalism bazat pe cooperare — spune Duchacek — scopurile și temerile naționalismului nu sînt înlocuite cu un idealism supranațional sau utopii cosmopolite. Mai degrabă, naționalismul capătă noi forme de expresie și dezvoltare, care pot duce sau nu la o ordine mondială mai stabilă și bazată pe cooperare”⁵ (naționalism, înțeles de autor, ca o tendință firească la o viață politică și economică independentă).

Din participarea statelor la diverse acțiuni de cooperare politică, economică, tehnico-științifică, culturală, la numeroase organizații internaționale, nu trebuie să se tragă concluzia, așa cum fac unii autori occidentali ca P. Vellas, S. Hoffman, G. Schwarzenberger, M. S. Korowicz, etc., că limitarea suveranității este un fenomen inevitabil, o expresie a unei preținse cerințe obiective determinată de „internaționalizarea forțelor de producție”, de faptul că o cooperare eficientă se poate realiza numai fără a se ține cont de granițele naționale, că, urmare a inegalității mili-

⁴ Mircea Malița, *Teoria și practica negocierilor*, București, Edit. politică, 1972, p. 73.

⁵ Ivo D. Duchacek, *Nations and Men*, New York, Holt, Rinehart, Winston, second edition, 1971, p. 111.

tare, statele mai slabe sînt obligate la limitări și renunțări la anumite părți ale suveranității lor în favoarea statelor mai puternice ori a unor organisme supranaționale.

Netemeinicia acestor teorii este puternic relevată de înseși realitățile politice contemporane, care ne demonstrează că rolul suveranității, al cadrului statal și național, nu numai că nu a diminuat, ci a sporit, iar soluționarea problemelor internaționale și, în general, cooperarea statelor sînt posibile numai pe baza participării statelor ca entități independente, egale în drepturi. „Funcția stimulatorie a suveranității naționale s-a intensificat și s-a multiplicat, căpătînd noi valențe progresiste în lumea actuală, astfel încît, pe plan sociologic, se pune problema manifestării depline a acestor valențe, și nu a limitării drepturilor intrinseci ale statelor în relațiile lor reciproce”⁶.

Organizațiile internaționale existente astăzi se bucură de un sprijin din partea statelor membre, numai în măsura în care interesele organizației sînt compatibile cu interesele naționale. Mai mult, statele naționale impun anumite limite atunci cînd înființează noi organizații internaționale. Este însă o realitate a zilelor noastre faptul că, relațiile internaționale, în genere, și în special cele economice, nu se bazează numai pe legături echitabile, ci cunosc și raporturi inechitabile, dintre economii dominante și economii subordonate.

Dorința popoarelor este însă nu de a permanentiza această stare de lucruri ci de a înlătura dependența. Reducerea dependenței economice duce implicit la consolidarea independenței politice. Faptul afirmat de mulți economiști printre care și François Perroux, că: „practic nu există o națiune total independentă și în toate domeniile”⁷, nu trebuie să ducă la concluzia că națiunile nu-și pot îmbunătăți poziția lor economică și politică prin dezvoltarea economiei naționale și printr-o colaborare internațională largă. De exemplu, impreviziunea că o țară nu posedă toate materiile prime de care are nevoie nu mai constituie un impediment în calea dezvoltării sale economice. Interdependența dintre relațiile economice și relațiile politice, dintre independența economică și cea politică se reflectă pe un plan mai general, în interdependența lumii contemporane și a nevoii reale de cooperare. Această nevoie este resimțită nu numai de către economiile mai slabe, în curs de dezvoltare, ci și de către economiile puternice, dezvoltate.

Cooperarea economică internațională — expresie a procesului general, cu caracter obiectiv, de accentuare a interdependențelor economiilor naționale — pentru a fi un factor progresist trebuie realizată în așa fel încît să aducă foloase fiecărei națiuni, în parte, și întregii comunități internaționale. Creșterea interdependenței nu trebuie să însemne o creștere a dependenței ci o creștere a eficienței comune și a avantajelor generale. Colaborarea economică trebuie să ajute dezvoltarea fiecărei țări,

⁶ Gheorghe Moca, *Suveranitatea de stat. Teorii burgheze. Studiu critic*, București, Edit. politică, 1973, p. 158—159.

⁷ François Perroux, „*Indépendance*” de l'économie nationale et l'interdépendance des nations, Paris, 1969, p. 23.

dar mai ales trebuie să ducă la reducerea disparităților și decalajelor existente astăzi între diferitele economii naționale.

Că aceasta trebuie să fie menirea cooperării și colaborării internaționale, de regulă, nu se neagă. Divergențele nu apar atît atunci cînd este vorba de scopurile cooperării, cît atunci cînd este vorba de metodele realizării ei. Autorii care nu mai cred în virtuțile suveranității naționale repetă mereu că proporțiile actualei revoluții științifice și tehnice fac ca unele țări, mai ales țările mici și mijlocii, să nu fie în stare să beneficieze de noile realizări, tocmai ca urmare a potențialului lor redus. De aceea, mai ales pentru aceste țări, s-ar impune, chipurile, ca o nevoie obiectivă, necesitatea ca ele să se integreze în organisme supranaționale.

În spatele acestei pseudoteorii, așa cum nu odată s-a arătat în literatura noastră politică, stă dorința marilor monopoluri de a desființa barierele reprezentate prin granițele statelor naționale, de a lua puterea din mîna organelor naționale și de a o plasa undeva la un nivel supranațional, unde să nu mai fie posibil să se realizeze un control de către popor asupra felului în care sînt folosite aceste puteri, și nici în slujba căror interese sînt ele puse.

Nu ni se pare lipsită de importanță nici constatarea politologului englez Max Beloff, după care prăbușirea imperiului colonial și, ca urmare, reducerea geografică, economică, politică, militară și morală a fostelor state europene coloniale, într-un cuvînt pierderea poziției colonialiste și reacțiile diferite la acest fapt într-un număr de țări, sînt elemente substanțiale pentru înțelegerea „crizei” statului național. Prezentînd problema de pe această poziție, autorul mai sus citat arată că urmare a dispariției imperiilor coloniale : „Una dintre metodele depășirii limitării europene a fost exclusă din domeniul posibilului. Aceasta le-a făcut mai receptivă la sugestiile ținînd integrarea cu vecinii lor”⁸. Numai că această „receptivitate” se referă la interesele marilor monopoluri care au pierdut sursele de profituri provenite din exploatarea popoarelor coloniale și nicidecum la interesele națiunilor europene, care prin desființarea sistemului colonial și-au croit drumul către adevărata lor libertate. Pentru că, rămîne pe deplin valabil principiul marxist că nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare.

Așadar, nu revoluțiile tehnico-științifice, nu apariția industriilor la scară mondială, nu suprafața sau forța redusă a unor țări fac din statul național un fenomen depășit, perimat, ci marile monopoluri, concerenele gigantice care au pierdut coloniile au nevoie să declare statul național în „criză” și să-l proclame drept un obstacol în calea păcii.

Colaborarea internațională trebuie să pornească de la convingerea că izolarea economică, politica de autarhie, contravin înseși intereselor statelor naționale, de la o concepție capabilă să transforme cooperarea într-un instrument al progresului comun, care să materializeze dreptul egal al tuturor popoarelor la binefacerile civilizației contemporane, să împiedice degenerarea ei într-un instrument al amestecului în treburile interne, al știrbirii independenței economice și politice a partenerului.

⁸ Max Beloff, All Souls College, Oxford, *The political crisis of the european nation-states* Paper presented to the Commission on „Pathways to peace : national sovereignty or supranational integration”, II.5.I.P.S.A. IX-th World Congress, Montreal, 1973, p. 5.

Condiția fundamentală pentru ca orice cooperare dintre state să nu ducă la apariția unor relații de dependență este ca ansamblul relațiilor dintre state, indiferent de orînduirea lor socială, să fie așezate pe baza principiilor fundamentale ale dreptului internațional contemporan, respectarea suveranității și independenței naționale, deplina egalitate în drepturi, neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc, nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forță, soluționarea pe cale pașnică a diferendelor. Este vorba cu alte cuvinte de dreptul imprescriptibil al fiecărei națiuni de a se dezvolta în conformitate cu voința și aspirațiile proprii, de a-și afirma liber personalitatea și interesele legitime pe arena internațională.

Suveranitatea, ca însușire specifică a statului, își găsește expresia în dreptul statului de a rezolva liber, și după propria sa apreciere, problemele sale interne și externe, fără a încălca însă drepturile altor state, principiile și normele dreptului internațional.

Odată cu dezvoltarea cooperării internaționale se manifestă, din păcate, și unele încălcări ale suveranității statelor mai mici sau mai slabe din punct de vedere economic de către statele imperialiste. Pe de altă parte, pe planul doctrinei, unii teoreticieni încearcă să opună exercitarea atributelor suverane ale statelor, necesității de extindere a relațiilor economice internaționale.

Nu puțini autori occidentali vorbesc de o criză a suveranității și a statului național, arătînd că în zilele noastre există o opoziție ireductibilă între statul național suveran și nevoia cooperării în cadrul unor economii tot mai specializate și dependente. În locul statului național se propune integrarea supranațională. La cel de al IX-lea Congres mondial al Asociației internaționale de știință politică, ce a avut loc între 19–25 august 1973 la Montreal—Canada, într-una dintre secțiunile de lucru intitulată *Drumurile păcii: suveranitate națională ori integrare supranațională?*, referindu-se la această pretinsă dilemă, raportorul general al acestei comisii arăta că: „În termeni contemporani întrebarea se poate pune astfel: Ce este mai probabil să ducă spre pace (sau invers spre război) în era industrială ori post-industrială: ... comportarea inegală a unei multitudini de state naționale precare și poate, incapabile să-și dirijeze propriile destine și predispușe spre crize interne sau externe, ori noua politică, să-i zicem a *balanței puterii* în care federații moderne, integrînd vaste și viabile unități teritoriale, ar împărți lumea în zone de influență”.⁹ Într-o altă comunicare, un alt autor încearcă să justifice „nevoia” de renunțare la suveranitate prin „incapacitatea de a asigura apărarea militară, fără a intra într-un sistem de alianțe permanente cu consecința derogării de la independența deplină în domeniul politicii externe”¹⁰. Căutînd o soluție acestei pretinse dileme între suveranitatea națională și integrarea supranațională, alți autori vin și cu o a treia opțiune și anume interdependența înțeleasă în sensul împărțirii lumii

⁹ Ghiță Ionescu, University of Manchester, *The two levels of governability of industrial societies*, Introductory report to the Commission on *Pathways to peace: national sovereignty or supra-national integration*, II.5, I.P.S.A. IXth World Congress Montreal 1973, p.1.

¹⁰ Max Beloff, *op. cit.*, p. 2.

în sfere de influență între marile puteri, considerate a fi în opinia lor — S.U.A., U.R.S.S., China, Japonia și Comunitatea Europeană. Celelalte state ar trăi în sfera lor de influență, iar pacea s-ar realiza nu prin suveranitate națională, ci prin interdependența dintre cele 5 mari puteri.¹¹

De la o interdependență reală și obiectiv determinată ce leagă astăzi statele între ele, unii ajung așadar printr-un raționament simplist doar la o interdependență între marile puteri, restul țărilor trebuind să treacă, vrînd-nevrînd, sub umbrela uneia ori alteia. Acest mod de abordare se bazează pe o concepție greșită, după care participarea politică în societățile moderne ar scădea atît în viața internă, cît și în cea internațională iar idealurile de independență și suveranitate națională și-ar pierde din importanță.

Lucrurile stau însă cu totul altfel. Interdependența este un fenomen complex. Interdependența tehnică, de pildă, face funcționarea economiei mondiale sensibilă la modificările și mutațiile apărute în orice parte a lumii, interdependența monetară afectează separat ori concomitent monedele naționale. Nu mai puțin importante sînt și interdependența pieții sau a comunicațiilor ș.a. De aceea, fenomenul complex și multilateral al interdependenței nu poate decît să împingă la maximum participarea și interesul politic al națiunilor în toate domeniile.

Potrivit tezei constante a Partidului Comunist Român, interdependența lumii contemporane și complexitatea marilor probleme cu care este confruntată omenirea nu numai că nu este compatibilă cu o limitare a suveranității statelor, cu o renunțare la anumite prerogative suverane dar, dimpotrivă, implică o participare activă a tuturor statelor, inclusiv a statelor mici și mijlocii, la soluționarea diferitelor probleme ale vieții internaționale. Tocmai pornind de la gradul tot mai accentuat al interdependenței statelor și complexitatea marilor probleme ce confruntă omenirea, plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1973 a reafirmat „convîngerea României că soluționarea acestor probleme trebuie să fie rodul conlucrării întregii comunități mondiale, cu participarea egală în drepturi a tuturor țărilor, indiferent de orînduirea socială, mărimea teritoriului și a populației, forța economică sau militară”¹².

Totodată, în concepția politică a partidului nostru o cerință de importanță esențială pentru adîncirea procesului de destindere, pentru înlăptuirea dezarmării, abolirea practicilor imperialiste, pentru soluționarea problemelor mari ale contemporaneității în concordanță cu interesele popoarelor este participarea mai intensă a maselor populare la viața internațională, democratizarea vieții internaționale. În zilele noastre se impune ca opinia publică să-și facă auzit glasul cu și mai multă fermitate, ca popoarele lumii să-și intensifice lupta pentru apărarea intereselor lor, să impună respectarea voinței și aspirațiilor lor de libertate, pace și progres.

¹¹ Vezi: Herbert J. Spiro. Department of State U.S.A. A paper presented to the Commission on *Pathways to peace: national sovereignty or supra-national integration*, II. 5, I.P.S.A. IX-th World Congress, Montreal, 1973.

¹² Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 27—28 noiembrie 1973 cu privire la activitatea internațională a partidului și statului, pct. 13. Hotărîrea a fost publicată în ziarul „Scînteia” din 1 decembrie 1973.

O piedică în afirmarea deplină a suveranității statului național reprezintă existența și acțiunea în societatea capitalistă a marilor societăți monopoliste multinaționale.

Ca urmare a imensei lor puteri ce se întinde peste granițele multor state naționale, societățile multinaționale nu se mulțumesc să influențeze procesele luării deciziilor de către organele naționale de conducere ale statelor, ci își impun propriile decizii statului unde își au sediul și chiar dincolo de frontierele lui.

Marile societăți multinaționale nu mai sînt în mod real subordonate față de instituțiile reprezentative, față de parlament ori guvern. Astfel de societăți slăbesc instituțiile reprezentative, atît prin abuzul săvîrșit asupra cadrului național al luării deciziilor cît și prin influențarea din afară a procesului luării deciziilor. Lucrul acesta apare cu evidentă dacă ne referim la situația financiară și monetară a statelor capitaliste, afectate puternic de transferul capitalurilor multinaționale, transferuri ce se fac peste capul guvernelor, incapabile să le controleze.

Atitudinea societăților monopoliste multinaționale potrivnică statului și instituțiilor sale, este recunoscută și de știința politică occidentală. „Forțele corporatiste în statele parlamentare europene au suficientă putere : a) să uzurpe în mod substanțial procesul global al luării deciziilor instituțiilor reprezentative, impunîndu-și din afară propriile decizii; b) să pună frînă partidelor politice parlamentare și să le transforme din grupuri de *reprezentanți* individuali în grupuri de *delegați* acționînd sub îndrumări directe în cadrul unui mandat imperativ și revocabil... Dubla criză a suveranității statelor naționale europene, anume internă ca urmare a creșterii acțiunii corporațiilor și externă ca urmare a vulnerabilității lor la noile tendințe economice mondiale, pe care ele nu le mai pot controla, reprezintă cauza încercărilor de integrare”, se spune în raportul introductiv citat, prezentat la al IX-lea Congres mondial al Asociației internaționale de știință politică¹³. Ca urmare a influenței aceluiași forțe ale societăților monopoliste internaționale se vorbește, de asemenea, de faptul că în S.U.A. oamenii politici pierd controlul asupra politicii internaționale a statului.¹⁴

Ideea suveranității naționale reprezintă una din forțele motrice ale progresului contemporan, în cursul căruia a fost sfărîmat sistemul colonial al imperialismului și au apărut pe harta lumii zeci de noi state. Independența națională este resimțită în vremea de astăzi de toate popoarele lumii ca o necesitate elementară, ca o condiție a nestingheritei lor dezvoltări economice, social-politice și culturale.

Teza apărării suveranității naționale este o constantă a gândirii politice progresiste românești. Încă cu un secol în urmă, marele nostru poet Mihail Eminescu scria : „Un popor — oricum ar fi el — are dreptul de a-și legiui trebuințele și transacțiunile ce rezultă neapărat din acele tre-

¹³ A se vedea : Introductory report to the Commission on *Pathways to peace; national sovereignty or supra-national integration* II. 5, I.P.S.A. IX-th World Congress Montreal 1973, p. 12.

¹⁴ Vezi Robert O. Keohane and Joseph S. Nye, Jr., *Transnational Relations and World Politics*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1972, p. 392.

buințe, reciprocitatea relațiilor sale ; întru-un cuvânt : legile unui popor, drepturile sale, nu pot purcede decât din el însuși. Alt element străin, esențial diferit de al lui, nu-i poate impune nimica”.

Nici un element străin națiunii și statului ei — indiferent că acest element străin este un stat ori o societate multinațională, o organizație supranațională, ori o alianță de state etc. — nu-i poate impune din afară cum să-și organizeze treburile în interior sau relațiile de cooperare și conlucrare cu alte națiuni, cu alte state. Singură națiunea suverană are dreptul să-și stabilească parametrii cooperării cu alte state, limita acestei cooperări și, mai ales, metodele de realizare a cooperării.

Conducându-se în politica sa externă de principiile dreptului internațional, România participă activ la viața internațională contemporană. Ca țară socialistă, România desfășoară o largă colaborare cu toate statele socialiste. Peste 55 % din comerțul său exterior este realizat cu statele socialiste. Ca membră C.A.E.R., România participă alături de alte state membre la o serie de organisme comune cu sediul în România sau într-un alt stat membru.

Adîncirea și perfecționarea în continuare a colaborării și cooperării țărilor membre ale C.A.E.R. se înfăptuiește și se vor înfăptui și în viitor în conformitate cu principiile internaționalismului socialist, pe baza respectării suveranității de stat, independenței și intereselor naționale, neamestecului în treburile interne ale țărilor, egalității depline în drepturi, avantajului reciproc și întrajutorării tovarășești. Experiența istorică a confirmat pe deplin forța vitală a acestor principii ale relațiilor interstatale de tip nou, care corespund cerințelor obiective ale consolidării construcției socialiste în fiecare țară și condițiilor dezvoltării sistemului mondial socialist, contribuie la crearea unei baze trainice pentru o colaborare internațională largă și fructuoasă.

Referindu-se la colaborarea între țările membre ale C.A.E.R., în recenta cuvîntare la plenara C.C. al P.C.R. din 27—28 noiembrie 1973, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „În spiritul prevederilor „Programului complex” adoptat cu doi ani în urmă la București, țara noastră a participat și participă activ la perfecționarea colaborării în cadrul C.A.E.R., la dezvoltarea și adîncirea cooperării economice, în producție și tehnico-științifice, între țările membre, pe baza respectării independenței și suveranității fiecărei țări socialiste, a liberului consimțămînt, a avantajului reciproc și întrajutorării tovarășești, în scopul înfloririi fiecărei economii naționale, al egalizării nivelului de dezvoltare economică a țărilor membre.”¹⁵

România dezvoltă, de asemenea, cooperarea multilaterală cu celelalte țări socialiste, pornind de la rolul important pe care schimburile economice, colaborarea și întrajutorarea reciprocă îl au pentru accelerarea progresului fiecărei națiuni socialiste și, totodată, pentru întărirea generală a forțelor socialismului.

¹⁵ „Scînteia”, 30 noiembrie 1973. A se vedea în acest sens și Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 27—28 noiembrie 1973 cu privire la activitatea internațională a partidului și statului, pct. 3. Hotărîrea a fost publicată în ziarul „Scînteia” din 1 decembrie 1973.

În același timp, țara noastră dezvoltă relații multilaterale cu toate statele lumii, indiferent de orînduirea lor socială și politică. Separat de aceasta, România și-a extins mult, în ultimii ani, legăturile cu diferite organisme economice și financiare internaționale. Astfel, România a aderat numai în ultimii ani la G.A.T.T. (1971), Fondul Monetar Internațional, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Acordul Internațional asupra cositorului (1972) etc.

Activitatea îndreptată spre intensificarea schimburilor și cooperării internaționale cu toate țările, fără deosebire de orînduire socială, face parte integrantă din politica externă a României socialiste consacrată apropierii dintre popoare, colaborării dintre națiuni egale în drepturi, în scopul instaurării ferme a păcii, asigurării progresului și civilizației fiecărui popor.

În cadrul programului său de dezvoltare economică, România folosește diferite forme de cooperare cu alte state. Între aceste forme un loc aparte îl au societățile mixte, cu sediul în România sau în alte state. Această formă de cooperare permite o extindere mai largă și de mai lungă durată a relațiilor economice cu alte state și, totodată, posibilitatea introducerii mai rapide în producție a euceririlor științei și tehnicii contemporane. Societățile mixte funcționează pe teritoriul românesc pe baza legilor statului român; prin ansamblul normelor ce reglementează modul de organizare și funcționare a acestor societăți, se asigură pe deplin prerogativele de suveranitate ale statului nostru.

În concepția românească principiul cooperării internaționale trebuie văzut ca un drept și o obligație a statelor, menit să contribuie la progresul fiecărei națiuni, la securitatea și pacea mondială. Această idee este exprimată și în Declarațiile solemne comune, încheiate de țara noastră cu alte state, în care se prevede dreptul și datoria statelor, indiferent de sistemul lor politic, economic și social, de a coopera între ele în diferite domenii, în vederea menținerii și întăririi păcii și securității și de a favoriza progresul economic și social al tuturor națiunilor.

Militînd pentru instaurarea unui climat de cooperare, securitate și pace pe continentul european, România și-a adus o contribuție activă în pregătirea și desfășurarea primei și celei de a doua faze a Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa. România dorește ca această conferință să se finalizeze prin documente care să consfințească instituirea unui sistem precis, riguros și ferm de drepturi și îndatoriri, de angajamente și obligații reciproce privind principiile noilor raporturi între statele europene, și, totodată, să prevadă măsuri corespunzătoare pentru aplicarea și respectarea lor în practică, astfel încît fiecare națiune să dobîndească garanția dezvoltării sale libere, la adăpost de orice agresiune sau imixtiune, să participe la intensificarea cooperării intereuropene, neîngrădită de nici un fel de bariere artificiale.

În concepția României, securitatea europeană trebuie să fie legată organic de lărgirea cooperării și colaborării în cele mai diverse domenii, cit și de realizarea unor eforturi de dezangajare militară. Procesul înfăptuirii securității europene trebuie să ducă la retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor state, la reducerea efectivelor trupelor naționale, la desființarea blocurilor și pactelor militare opuse, la lichidarea diviziunii actuale a Europei.

În lumea de azi, marea majoritate a țărilor sînt interesate în realizarea cooperării economice internaționale pe temelia unor principii a căror respectare să conducă la transformarea cooperării într-un factor al progresului general, al destinderii și securității internaționale.

În acest context, trebuie remarcat faptul că extinderea permanentă a cooperării economice internaționale, exprimînd interesul statelor de a participa tot mai activ la diviziunea internațională a muncii și convingerea lor că o politică de izolare economică s-ar întoarce, în condițiile epocii contemporane, ca un bumerang împotriva propriilor interese, face tot mai actuală necesitatea adoptării de către comunitatea internațională a unui document solemn de principii, care, prin forța lor morală și juridică, să guverneze cooperarea economică internațională.

Ideea, după cum se știe, a format obiectul unei propuneri pe care România a făcut-o încă în anul 1957 la cea de a XII-a sesiune a Adunării Generale O.N.U. Promovată consecvent de țara noastră și avînd sau căpătînd între timp adeziunea altor state, această idee, din păcate, nu a putut parcurge deplin drumul însușirii ei de către întreaga comunitate internațională, deși o serie de rezoluții ale Națiunilor Unite și în special cele 15 principii generale și 13 principii particulare adoptate de prima Conferință de comerț și dezvoltare în 1964 constituie o concretizare parțială a acestei idei. În această privință amintim că în cursul anului 1973 a fost reluată inițiativa elaborării unei Carte a drepturilor și obligațiilor economice ale statelor care, potrivit rezoluției adoptate în același an de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, urmează a fi încheiată în cursul anului 1974. Asemenea fapte demonstrează posibilitățile comunității internaționale de a găsi soluții celor mai dificile probleme ale cooperării economice internaționale.

În opoziție cu acei autori care consideră suveranitatea ca o noțiune depășită, ca un obstacol în calea păcii și cooperării internaționale, urmînd politica științifică a Partidului Comunist Român, politologii români, alături de alți numeroși autori socialiști sau din țări cu alte regimuri social-politice, rămîn apărătorii constanți ai principiului suveranității naționale pentru că numai respectarea suveranității tuturor statelor, numai colaborarea și cooperarea între națiuni libere, independente și pe deplin egale în drepturi pot garanta pacea și securitatea internațională.

Calea omenirii spre pace și progres general se bazează pe colaborarea și cooperarea între state naționale libere, egale în drepturi și suverane.